

Pečenická dychovka - dve a pol storočia na scéne

Malebnú obec Pečenice učupenú na úpätí Štiavnických vrchov charakterizuje hneď niekoľko pozoruhodností - spečený val z dôb dávno minulých, románsky kostolík s apsidou, impozantne pôsobiaci kaštieľ, ale aj fenoménom s názvom Pečenická dychovka. Prvá zmienka o nej pochádza ešte z roku 1773 a tento rok si pripomína svoje 250. výročie, hoci, podľa všetkého, by mohla byť ešte staršia. Jedným z jej dlhoročných kapelníkov, ktorý na tomto poste pôsobil viac ako polstoročie, je pán Jozef Bonta. Spolu s ním, ako aj so súčasným starostom obce a rovnako bývalým členom dychovky, Štefanom Valkom, sme sa o Pečenickej dychovke tak trochu úsmevne porozprávali v nasledujúcich riadkoch.

Pána Jozefa Bontu zlákala dychovka ešte za chlapčenských čias. „Zdedil som to po starom otcovi, ako chlapca ma to zaujímal. Začal som v roku 1953, hrával som na krídlovku,“ začína svoje spomínanie. Mu-

Čestný kapelník Jozef Bonta

zicovanie prerušila vojenčina, no hneď po návrate z nej, vo svojom koníčku pokračoval. „Muzika ma ťahala, ale nemali sme hudobné nástroje, lebo nám ich zobrali. Potom sme si zaobstarali nové, tak som sa o to začal zaujímať. Učil som aj mladých chlapcov, lebo starší už niektorí vypadli. Ostalo nás málo, len 6-7. Ja som naučil 10 mladých chlapcov hrať, to bolo v 1968-om roku a odvtedy som dychovku začal viesť ako kapelník. Staral som sa, aby muzika bola.“

Majster na záskok

Desať nádejných hudobníkov sa však učilo hrať každý na iný hudobný nástroj. A majster kapelník? Okrem klarinetu vraj hral na všetkých, ktoré dy-

chovka ponúka. „Naučil som si chlapcov tak, aby každý nástroj mal v dychovke zastúpenie. Bolo ich desať a pre každého som mal „hudobnú školu“ a učil som ich hrať. Nuž, keď som nástroje potreboval, musel som sa sám naučiť na nich hrať. Aj prstoklad aj všetko ostatné. Bolo aj tak, že chlapci rukovali a musel som ich zastúpiť, keď bolo treba,“ spomína.

Pýtam sa, či sa chlapcom nechcelo viac po vonku behať za loptou, ako cvičiť v kapele. „Vtedy som ešte býval v Leviciach, ale chodil som domov každý týždeň k rodičom a v sobotu a v nedeľu sme mávali skúšky. Lebo to musí mať človek aj stisk, aby vedel dobre hrať. Každý z chlapcov sa musel na svojom nástroji zvlášť učiť. Boli zapálení, tých desať, ktorých som mal, každý sa snažil. Začal som ich učiť v septembri a už v decembri odohrali jeden pohreb. Boli snaživí, aj starší v kapele, bavila ich muzika.“ S úsmevom dodáva, že aj po desaťročiach z tých desiatich, ktorých učil, štyria stále hrávajú.

Aj s notovým zápisom si pán Bonta musel poradiť sám. Anielen s ním. Dychoška si vyžadovala kvantum času. „Chodil k nám ešte voľakedy kapelník z Tlmáč, pán Valentík. Už sme sa potrebovali dostať na vyššiu úroveň, to už sme potom aj hymny hrávali na Prvého mája a bolo treba, aby si každý to svoje dobre odohral. Teraz si už môžem dovoliť povedať, že to bolo niekedy aj na úkor ro-

diny. Veľarazy som nocou dobiehal, čo som cez deň zameškal. Veľa nocí som strávil písaním notového materiálu, toho bolo kvantum, čo som napísal. Bol som aj chovateľom, keď som išiel na dôchodok. Veľakrát me prišli o polnoci domov zo skúšky a ešte som išiel husi kŕmiť. Stálo ma to kopu času.“

Úctyhodný výkon

Pečenická dychovka si zahrala aj vo filme. „Boli sme na veľa miestach, rôznych festivaloch, dokonca sme v dvoch filmoch aj účinkovali. Prvý sa volá Chuť vody - tam sme boli nahrávať a ešte raz na Detvienských slávnostiach. Pochodili sme toho dosť, aj po slávnostiach, kdekoľvek boli, aj na martinských jarmokoch,“ loví pán Bonta v pamäti.

Napriek tomu, že s kapelníčením skončil len pred dvo-

ma rokmi, čestným kapelníkom už zostane navždy. Prihliadnuc na fakt, že v dychovke začínal už ako chlapec v 1953-om, strávil v nej takmer 70 rokov. Úctyhodný výkon bez nároku na honorár. Aj vo veku 82 rokov si ešte rád zahrá. „Ešte ma, chvála Bohu, stále otravujú, tak musím. Pokiaľ vládzem chodiť, aspoň si skrátim čas, lebo robiť už nevládzem, ale na tú muziku sa voľajako premôžem a idem. Dokiaľ som mal zuby, zahrál som na všetkom. Teraz

už len na tých väčších nástrojoch môžem, lebo ak človek nemá zdravý chrup, to sa potom ťažko hrá. Na krídlovku už nehrám, na to si už netrúfam,“ vraví so smiechom.

O všetkých nácvikoch, koncertoch či hosťovaní na podu-

jatiach si pán Bonta celé roky vedie záznamy, niečo ako kroniku. Najdôležitejšie je však vychovať si dorast. „Na hudbu, pokiaľ ju chcete udržať, si musíte vychovať mládež. To je najdôležitejšie, lebo nám vypadli muzikanti. Čím sú starší, tým viac vypadávajú. Už je tomu 7-8 rokov, čo som vychoval posledných hráčov. Pokiaľ nemáte mladých, je ťažko niečo udržať. A človek musí byť preto zapálený.“

Výročie v predstihu

Napriek tomu, že má obec Pečenice len 132 obyvateľov, dychovku tvoria - až na dve výnimky - iba miestni. Dokopy ich je aj s dvomi sólistami 15. „Máme dvoch „cudzích“, ale starý otec jedného z nich bol Pečeničan. Ďalší cudzí nemá od nás pôvod. Je to šofér auto-

busu. Keď mal prestoj a večer čakal v dedine na zastávke na spoj, počúval nás a prišiel, že aj on by chcel hrať,“ poznamená s vtipom pán starosta.

Perličkou kapely je aj vekový rozdiel medzi najmladším a najstarším hráčom - presne 70 rokov. Najstarším nie je nik iný, ako pán Bonta. „Máme 12-ročného hráča, hrá na trúbku. Prišiel spolu s otcom, jeho otec s nami tiež hrá. Pán má dvoch synov a už aj mladší - 8-ročný - začína hrať. Chlapci v dychovke sa medzi sebou doťahujú jeden na druhého. A je to pre nich prestíž, keď niekde vystúpi a vidia ich spolužiaci zo školy, že účinkujú. To je pre nich veľké zadostučinenie, že niekým sú,“ pokračuje.

Aj pán starosta si svojho času odklepal 20 rokov v kapele. Neskôr kvôli práci musel účinkovanie ukončiť. No dychovke stále pomáha, ako sa dá. „Nacvičovali v požiarnej zbrojnici, ale pred časom sme im preroobili bývalú triedu v starej škole, zrenovovali všetko nanovo. Majú tam krásnu skúšobňu a celé svoje zázemie. Dostávajú nové kroje, cez fondy sme nakúpili pár nových nástrojov. Sú vybavení na úrovni.“

Zahanbiť sa nedali ani s oslavou 250-ty, hoci prebehla viac-menej v rodinnom kruhu a tak trochu v predstihu. Pán starosta má zjavne zmysel pre humor. „Oslava už bola pred rokom. Mal som pocit, že možno už nebudem starosta. Tak som povedal chlapcom v kapele: chlapci, tá oslava bude alebo nebude? Kto vie, kto príde po mne... veď, čo už znamenajú 1-2 roky?“ Prišli vraj všetci starí muzikanti, čo s nimi kedy hrávali, no bola to len malá miestna oslava.

Na baraňom rohu

Boli aj námietky, že kapela až tak stará byť nemôže. „Keď bolo 245 rokov dycho-

ky, ozval sa mi kritik. Vraj nie je možné, že má toľko rokov, lebo v tom období také nástroje neboli. Nuž, nie je isté, či hrali na týchto nástrojoch alebo pískali na baraních rohoch, ale hrali,“ vraví s úsmevom pán starosta. Čo sa nástrojov týka, zažila dychovka aj neprajné obdobia. „Za čias socializmu boli neprajníci, čo nám pobrali nástroje. Pozhánali sa potom, kde sa len dalo, napríklad, čo sa vyradilo od vojakov, išlo do Pečeníc.“

Program má kapela nabitý. „Hrajú celé leto, chodia po celom okrese. Teraz je moderné mať Dni obce. Niekde nás minulý rok volali hrať aj trikrát a nemohli sme ísť ani raz, všetky termíny boli obsadené.“ Okrem toho hrajú vlastné skladby, vydali vlastné CD a chystajú sa urobiť videoklip. „Pán, ktorý nám skladal piesne, už umrel, bol to kapelník z hudby z Karvinej, Vlasta Jurášek. A v Bátovciach bol Pečeničan, rodák, nadšenec, nebol to básnik, ale rôzne rýmovačky vymýšľal. A to sa vždy prispôbovalo nejakej melódii,“ vysvetľuje starosta. „Cvičia pravidelne každý týždeň, schádzajú sa, ale bez problémov to nejde. Každý musí niečo riešiť a vypadne, musíme náhradu zháňať. Dať 15 ľudí dokopy, z toho niekedy aj hlava bolí.“

Zaujíma ma, či v obci so 132 obyvateľmi je vôbec šanca, aby vyrástla nová generácia dychovkárov. Vzápätí dostanem vtipnú odpoveď: „Deti sa tu rodia nárazovo, odraštené deti majú deti a tie keď vyrastú, opäť majú deti. Takže obnovenie kapely máme v podstate každých dvadsať rokov, keď sa to o generáciu posunie. Obnovuje sa to, keď otcovia majú deti a tie sú ochotné hrať. Lebo deti sa zvyknú rozlieť po svete.“

Mária Švecová, foto archív obce Pečenice

Jeden z najstarších záberov Pečenickej dychovky